

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

1 päivänä lokakuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Asetus (EY) N:o 2201/2003 — 8, 12 ja 15 artikla — Toimivalta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa — Sellaisen lapsen, jonka asuinpaikka on hänen äitinsä asuinjäsenvaltiossa, huoltoa koskeva oikeudenkäynti — Oikeuspaikkasopimus kyseisen lapsen isän asuinjäsenvaltion tuomioistuinten hyväksi — Ulottuvuus

Asiassa C-436/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Court of Appeal (England & Wales) (Civil division) (Yhdistynyt kuningaskunta) on esittänyt 2.8.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen samana päivänä, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

E

vastaan

B,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta, unionin tuomioistuimen varapresidentti K. Lenaerts, joka hoitaa toisen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit J. L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.5.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- E, edustajinaan solicitor C. Marín Pedreño, D. Williams, QC, ja barrister M. Gration,
- B, edustajinaan solicitor N. Hansen, H. Setright, QC, advocate E. Devereaux ja advocate R. Genova Alquacil,
- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään V. Kaye,
- Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

— Espanjan hallitus, asiamiehenään M. J. García-Valdecasas Dorrego,
— Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja A.-M. Rouchaud-Joët,
päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL L 338, s. 1) 8, 12 ja 15 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisia ovat E (jäljempänä isä) ja B (jäljempänä äiti) ja joka koskee Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuinten toimivaltaa tutkia muun muassa heidän lapsensa S:n (jäljempänä S) asuinpaikan määrittämistä ja isän tapaamisoikeutta koskevat asiat.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin.”
- 4 Asetuksen N:o 2201/2003 II luvun, jonka otsikko on ”Oikeudellinen toimivalta”, 2 jaksossa, jonka otsikko on ”Vanhempainvastuu”, on 8 artikla, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta” ja jossa säädetään seuraavaa:
”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.
2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jollei 9, 10 ja 12 artiklassa toisin säädetä.”
- 5 Asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklassa, jonka otsikko on ”Lapsen aiempaan asuinpaikkaan perustuvan toimivallan säilyminen”, todetaan seuraavaa:
”1. Kun lapsi muuttaa laillisesti jäsenvaltiosta toiseen ja saa siellä uuden asuinpaikan, sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, ovat 8 artiklasta poiketen kolmen kuukauden ajan muutosta edelleen toimivaltaisia muuttamaan sellaisen tapaamisoikeutta koskevan tuomion, joka on annettu kyseisessä jäsenvaltiossa ennen lapsen muuttoa, jos tapaamisoikeutta koskevan tuomion nojalla tapaamisoikeuden saanut henkilö asuu edelleen siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta, jos 1 kohdassa tarkoitettu henkilö, jolle tapaamisoikeus on myönnetty, on hyväksynyt sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan, jossa lapsella on uusi asuinpaikka, osallistumalla oikeudenkäyntiin kyseisissä tuomioistuimissa niiden toimivaltaa kiistämättä.”

- 6 Asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeuspaikkasopimus”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuusiassa myös – –, kun:

a) lapsella on kiinteät siteet jäsenvaltioon erityisesti sen vuoksi, että hänen vanhempainvastuunkantajansa asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa tai että lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen;

ja

b) niiden toimivalta on kaikkien menettelyn asianosaisten nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksymä asian vireillepanoajankohtana ja toimivalta on lapsen edun mukainen.”

- 7 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Asian siirtäminen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn”, säädetään seuraavaa:

”1. Poikkeuksellisesti jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian, voivat katsoessaan, että tuomioistuimella toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, on paremmat edellytykset käsitellä asiaa tai osaa siitä, ja kun se on lapsen edun mukaista:

a) keskeyttää kyseisen asian tai sen osan käsittelyn ja pyytää osapuolia esittämään tällaisen pyynnön kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa 4 kohdan mukaisesti; tai

b) pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta käyttämään toimivaltaansa 5 kohdan mukaisesti.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan:

a) jonkin osapuolen hakemuksesta, tai

b) tuomioistuimen aloitteesta,

c) sellaisen muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä, johon lapsella on erityiset siteet 3 kohdan mukaisesti.

Asia voidaan siirtää tuomioistuimen aloitteesta tai muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä kuitenkin ainoastaan, jos ainakin yksi osapuolista hyväksyy asian siirtämisen.

3. Lapsella katsotaan olevan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä siteitä jäsenvaltioon, jos:

a) kyseisestä jäsenvaltiosta on tullut lapsen asuinpaikka sen jälkeen, kun asia on 1 kohdassa tarkoitettuna mukaisesti pantu vireille tuomioistuimessa; tai

b) lapsen asuinpaikka oli aiemmin kyseisessä jäsenvaltiossa; tai

c) lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen; tai

d) lapsen vanhempainvastuunkantajajan asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa; tai

e) asia koskee lapsen suojelutoimenpiteitä, jotka liittyvät lapsen kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen tai luovuttamiseen.

4. Pääasian tutkinnassa toimivaltaisen jäsenvaltion tuomioistuimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa asia on pantava vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa 1 kohdan mukaisesti.

Jos asiaa ei panna tänä määräaikana vireille tuomioistuimissa, tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, jatkaa toimivallan käyttöä 8–14 artiklan mukaisesti.

5. Kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat, milloin tämä on asiaan liittyvien erityisten seikkojen vuoksi lapsen edun mukaista, hyväksyä toimivallan kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on pantu niissä vireille 1 kohdan a tai b alakohdan perusteella. Tällöin tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on jätettävä asia tutkimatta. Muussa tapauksessa tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on käytettävä edelleen toimivaltaansa 8–14 artiklan mukaisesti.

6. Tätä artiklaa sovellettaessa tuomioistuinten on tehtävä yhteistyötä joko suoraan keskenään tai 53 artiklassa tarkoitettujen keskusviranomaisten välityksellä.”

8 Asetuksen N:o 2201/2003 II luvun, jonka otsikko on ”Oikeudellinen toimivalta”, 3 jaksossa, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”, on 16 artikla, jonka otsikko on ”Asian paneminen vireille tuomioistuimessa” ja jossa säädetään seuraavaa:

”1. Asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa:

a) ajankohtana, jona haastehakemus tai vastaava asiakirja jätetään tuomioistuimeen edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin haasteen antamiseksi tiedoksi vastaajalle;

tai

b) jos asiakirja on annettava tiedoksi ennen sen jättämistä tuomioistuimeen, ajankohtana, jona tiedoksiannosta vastaava viranomainen ottaa sen vastaan, edellyttäen, että hakija ei ole sen jälkeen jättänyt ryhtymättä häneltä edellytettyihin toimiin asiakirjan jättämiseksi tuomioistuimeen.”

9 Asetuksen N:o 2201/2003 III luvun, jonka otsikko on ”Tunnustaminen ja täytäntöönpano”, 1 jaksossa, jonka otsikko on ”Tunnustaminen”, on 21 artikla, jonka otsikko on ”Tuomion tunnustaminen”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiossa annettu tuomio on tunnustettava muissa jäsenvaltioissa vaatimatta minkään erityisen menettelyn noudattamista.”

10 Mainitun asetuksen samassa 1 jaksossa olevassa 26 artiklassa, jonka otsikko on ”Kielto tutkia uudelleen asiaratkaisu”, säädetään seuraavaa:

”Tuomiota ei saa sen sisältämän asiaratkaisun osalta ottaa missään tapauksessa uudelleen tutkittavaksi.”

- 11 Asetuksen N:o 2201/2003 III luvun 4 jaksossa, jonka otsikko on ”Lapsen tapaamisoikeutta koskevien tiettyjen tuomioiden ja lapsen palauttamista edellyttävien tiettyjen tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuus”, olevan 41 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä olevan 40 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu tapaamisoikeus, joka on myönnetty jäsenvaltiossa annetussa täytäntöönpanokelpoisessa tuomiossa, on tunnustettava ja on pantavissa täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa ilman, että on tarpeen julistaa se täytäntöönpanokelpoiseksi, ja ilman, että on mahdollista kiistää sen tunnustamista, jos tuomiosta on annettu todistus tuomion antaneessa jäsenvaltiossa 2 kohdan mukaisesti.

Vaikka kansallinen lainsäädäntö ei edellyttäisikään, että lapsen tapaamisoikeuden myöntävä tuomio on täytäntöönpanokelpoinen mahdollisesta muutoksenhausta riippumatta, tuomion antanut tuomioistuin voi julistaa kyseisen tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi.”

- 12 Asetuksen N:o 2201/2003 III luvun 6 jaksossa, jonka otsikko on ”Muut säännökset”, olevan 47 artiklan, jonka otsikko on ”Täytäntöönpanomenettely”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antamat tuomiot, jotka on julistettu täytäntöönpanokelpoisiksi 2 jakson mukaisesti tai joista on annettu todistus 41 artiklan 1 kohdan tai 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, on pantava täytäntöön täytäntöön panevassa jäsenvaltiossa samoin edellytyksin kuin jos ne olisi [annettu siinä] jäsenvaltiossa.

Tuomiota, josta on annettu todistus 41 artiklan 1 kohdan mukaisesti tai 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ei voida panna täytäntöön, jos se on ristiriidassa myöhemmin annetun täytäntöönpanokelpoisen tuomion kanssa.”

Yhdistyneen kuningaskunnan oikeus

- 13 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan vuoden 1989 lapsilain (Children Act 1989) 8 §:n perusteella Englannin ja Walesin tuomioistuimet voivat antaa päätöksiä, jotka koskevat asuinpaikkaa (residence order) ja tapaamisoikeudetta (contact order), tiettyjen toimien kieltämistä (prohibited steps order) ja erityiskysymyksiä (specific issue order), ja näistä viimeksi mainittuihin saattavat kuulua päätökset lapsen palauttamisesta sen toimivaltaan kuuluvalla alueella, lapsen koulunkäyntipaikasta tai siitä, pitäisikö hänelle antaa tai olla antamatta tiettyä lääketieteellistä hoitoa.
- 14 Vuoden 1986 perhelain (Family Law Act 1986) 2 §:n 1 momentin a kohdassa säädetään seuraavaa:

”Englannin ja Walesin tuomioistuin antaa 1 §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitetun päätöksen lapsesta vain, jos

a) se on [asetuksen N:o 2201/2003] nojalla toimivaltainen – –”

- 15 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tätä säännöstä sovellettaessa 1 §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitettu päätös on Englannin ja Walesin tuomioistuimen vuoden 1989 lapsilain 8 §:n nojalla antama päätös.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy ilmi, että isä, joka on Espanjan kansalainen, ja äiti, joka on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen (jäljempänä yhdessä vanhemmat), olivat asuneet Espanjassa useita vuosia S:n syntyessä 27.5.2005 ja että S kasvoi Espanjassa 6.2.2010 asti.

- 17 Vanhemmat olivat eronneet marraskuussa 2009, ja 6.2.2010 äiti muutti S:n kanssa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Muuton jälkeen vanhemmat ovat tuloksetta yrittäneet sopia heidän S:ää koskevien oikeuksiensa jakamisesta, mistä on seurannut useita oikeudenkäyntejä Espanjassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 18 Vanhemmat tekivät 21.7.2010 sopimuksen (jäljempänä 21.7.2010 tehty sopimus) huollosta, joka annettiin äidille, ja tapaamisoikeudesta, joka annettiin isälle. Vanhemmat allekirjoittivat tämän sopimuksen Juzgado de Primera Instancia de Torroxin (Torroxin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, Espanja) virkamiehen läsnä ollessa. 21.7.2010 tehty sopimus toimitettiin kyseisen tuomioistuimen hyväksyttäväksi, ja tämä antoi 20.10.2010 päätöksen, jossa vahvistettiin sopimuksen ehdot (jäljempänä 20.10.2010 annettu päätös).
- 19 Äiti jätti 17.12.2010 vuoden 1989 lapsilain 8 §:n nojalla kannekirjelmän Principal Registry of the High Court of Justiceen (England & Wales) (Family Division). Äiti vaati päätöstä asuinpaikasta (residence order), 21.7.2010 tehtyyn sopimukseen ja 20.10.2010 annettuun päätökseen sisältyvien tapaamisoikeutta koskevien ehtojen muuttamista (contact order) ja päätöstä erityiskysymyksestä (specific issue order). Äiti vaati erityisesti, että isälle tällä sopimuksella myönnettyä tapaamisoikeutta supistetaan.
- 20 Isä vaati 31.1.2011 tässä samassa tuomioistuimessa 20.10.2010 annetun päätöksen täytäntöönpanoa asetuksen N:o 2201/2003 41 ja 47 artiklan nojalla.
- 21 Äiti myönsi 16.12.2011 High Courtissa pidetyssä istunnossa, että hän oli 21.7.2010 tehdyllä sopimuksella ja 20.10.2010 annetulla päätöksellä sopinut Juzgado de Primera Instancia de Torroxin toimivallasta kyseisen asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tästä syystä hän ilmoitti, ettei hän vastustaisi 20.10.2010 annetun päätöksen täytäntöönpanoa, ja se pantiin asianmukaisesti täytäntöön 21.7.2010 tehdyn sopimuksen ehtojen mukaisesti. Erityisesti isän tapaamisoikeutta koskevat yksityiskohtaiset säännöt oli eritelty 6.1.2013 saakka.
- 22 Äiti teki 20.12.2011 Juzgado de Primera Instancia de Torroxille asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaan perustuvan hakemuksen sopimukseen perustuvan toimivallan siirtämisestä Englannin ja Walesin tuomioistuimille. Juzgado de Primera Instancia de Torrox antoi 29.2.2012 äidin hakemuksesta päätöksen (jäljempänä 29.2.2012 annettu päätös), jossa todettiin, että ”koska tässä asiassa [20.10.2010 annetusta päätöksestä] [oli] tullut lainvoimainen, asian käsittely [oli] lopetettu eikä asianosaisten välillä [ollut] vireillä muita perhe-oikeudellisia oikeudenkäyntejä tässä tuomioistuimessa, ei [ollut] mitään syytä todeta hakemuksen mukaisesti, että toimivaltaa ei olisi”.
- 23 Äiti saattoi 30.6.2012 asian uudelleen High Courtin käsiteltäväksi ja vaati tätä toteamaan, että Englannin ja Walesin tuomioistuimet olivat vastedes toimivaltaisia S:ää koskevaan vanhempainvastuuseen liittyvissä asioissa sillä perusteella, että S:n asuinpaikka oli Yhdistyneessä kuningaskunnassa asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan mukaisesti. High Court totesi 25.3.2013 antamallaan päätöksellä olevansa toimivaltainen.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antoi 21.5.2013 isälle High Courtin 25.3.2013 antamaa päätöstä koskevan valitusluvan.
- 25 Odottaessaan siten tehdyn valituksen seurauksia High Court katsoo, ettei se voi antaa päätöstä uusista tapaamisoikeutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, joista vanhemmat riitelevät. Koska High Court on epävarma siitä, onko sillä toimivalta tutkia pääasia vai ainoastaan toimivalta panna täytäntöön 21.7.2010 tehty sopimus ja 20.10.2010 annettu päätös, se ei ole tehnyt mitään 6.1.2013 jälkeistä aikaa koskevaa päätöstä.

- 26 Tässä valituksessaan isä väittää lähinnä, että High Court on 25.3.2013 antamallaan päätöksellä tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että Englannin ja Walesin tuomioistuimilla on toimivalta tutkia pääasia. Hänen mukaansa asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukainen oikeuspaikkasopimus on edelleen voimassa kyseessä olevan oikeudenkäynnin päättymisen jälkeen ja on siten toimivallan perusta kaikissa sellaisissa myöhemmissä oikeudenkäynneissä, jotka voivat olla tarpeen S:ää koskevaan vanhempainvastuuseen liittyvissä kysymyksissä. Isä tarkentaa myös, että tällainen toimivalta, joka tuomioistuimella edelleen on, voidaan asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan nojalla siirtää, vaikka vireillä ei ole oikeudenkäyntiä.
- 27 Äiti väittää, että asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukainen jäsenvaltion tuomioistuimia koskeva oikeuspaikkasopimus pysyy voimassa siihen asti, kunnes kyseisessä oikeudenkäynnissä annetaan lainvoimainen ratkaisu, eikä se jatku tällaisen ratkaisun antamisen jälkeen. Hän katsoo lisäksi, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa sovelletaan vain tiettyihin oikeudenkäynteihin, jotka ovat jo vireillä jäsenvaltion tuomioistuimessa, eikä kyseisen tuomioistuimen toimivaltaan yleisesti, joten, jos vireillä ei ole oikeudenkäyntiä, toimivaltaa ei ole syytä siirtää tämän säännöksen nojalla.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkentaa, että Juzgado de Primera Instancia de Torrox asetti 4.7.2013 antamallaan määräyksellä äidille 16 000 euron seuraamuksen 21.7.2010 tehdyn sopimuksen täytäntöönpanon laiminlyönnistä ja muistutti mahdollisuudesta siirtää S:n huolto isälle.
- 29 Näissä olosuhteissa Court of Appeal (England & Wales) (Civil division) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Jos jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallasta on sovittu vanhempainvastuuta koskevien asioiden osalta [asetuksen N:o 2201/2003] 12 artiklan 3 kohdan nojalla, pysyykö tämä toimivaltaa koskeva sopimus voimassa vain siihen saakka, kunnes tässä oikeudenkäynnissä on annettu lainvoimainen ratkaisu, vai jatkuuko se lainvoimaisen ratkaisun antamisen jälkeenkin?
- 2) Sallitaanko [asetuksen N:o 2201/2003] 15 artiklassa se, että jäsenvaltion tuomioistuimet siirtävät toimivallan, jos lasta koskevaa oikeudenkäyntiä ei ole vireillä?”

Ennakkoratkaisukysymysten arviointi

Ensimmäinen kysymys

- 30 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy lähinnä, lakkaako vanhempainvastuuta koskevia asioita koskeva toimivalta, joka kuuluu asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukaisen oikeuspaikkasopimuksen nojalla sellaiselle jäsenvaltion tuomioistuimelle, jonka käsiteltäväksi vanhempainvastuunkantajat ovat yhteisestä sopimuksesta saattaneet asian, kun tässä oikeudenkäynnissä annetaan lainvoimainen ratkaisu, vai säilyykö kyseinen toimivalta tällaisen ratkaisun antamisen jälkeen.

Ensimmäisen kysymyksen merkitys ja tutkittavaksi ottamisen edellytykset

- 31 Aluksi on hylättävä Euroopan komission ja Espanjan hallituksen perustelut, joissa kyseenalaistetaan ensimmäisen kysymyksen merkitys ja se, voidaanko se tutkia. Komissio väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että 29.2.2012 annetusta päätöksestä käy ilmi, että Juzgado de Primera Instancia de Torrox on todennut, ettei sillä ole asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan nojalla toimivaltaa, ja että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tunnustettava tämä ratkaisu saman asetuksen 21 artiklan mukaisesti.

- 32 Espanjan hallitus katsoo, että pääasia koskee asetuksen N:o 2201/2003 21, 26, 41 ja 47 artiklan mukaisesti 20.10.2010 annetun päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja kieltoa tutkia uudelleen sen asiaratkaisu, koska äidin vaatimus, joka koskee 21.7.2010 tehdyn sopimuksen ja tämän päätöksen muuttamista, on esitetty alle kaksi kuukautta mainitun päätöksen antamisen jälkeen.
- 33 Yhtäältä on kuitenkin niin, että – kuten Espanjan hallitus ja vanhemmat ovat istunnossa väittäneet ja kuten komissio on lähtökohtaisesti myöntänyt – mistään ei voida päätellä, että 29.2.2012 annettuun päätökseen sisältyisi jokin sellainen ratkaisu, joka koskee espanjalaisen tuomioistuimen toimivaltaa tutkia pääasia ja joka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pitäisi tunnustaa asetuksen N:o 2201/2003 21 artiklan nojalla.
- 34 Toisaalta on todettava, että – kuten äiti ja komissio ovat istunnossa väittäneet – pääasia ja ensimmäinen kysymys eivät – toisin kuin Espanjan hallitus väittää – koske asetuksen N:o 2201/2003 21, 26, 41 ja 47 artiklan mukaisesti 20.10.2010 annetun päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanoa ja kieltoa tutkia uudelleen sen asiaratkaisu, vaan sitä, onko ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella tämän asetuksen 8 artiklan 1 kohdan nojalla toimivalta vanhempainvastuuta koskeissa asioissa vai ei.
- 35 Erityisesti on tarkennettava, että kaikki kysymykset siitä, onko äidin vaatimus, joka on esitetty Englannin ja Walesin tuomioistuimissa alle kaksi kuukautta 20.10.2010 annetun päätöksen jälkeen ja jolla vaaditaan muutosta 21.7.2010 tehdyn sopimuksen ehtoihin ja näin ollen kyseisen päätöksen korvaamista, perusteltu tai merkitseekö se mahdollisesti oikeuden väärinkäyttöä, kuuluvat asetuksen N:o 2201/2003 8–15 artiklan mukaan vanhempainvastuuta koskeissa asioissa toimivaltaisen tuomioistuimen arvioitaviksi.
- 36 Koska lisäksi käsiteltävässä asiassa on selvää, että tämän tuomion antamishetkellä ei ole annettu mitään myöhempää vanhempainvastuuta koskevaa tuomioistuimen päätöstä S:n osalta ja että näin ollen 20.10.2010 annettua päätöstä ei ole muutettu tai korvattu, on todettava, että kyseinen päätös on edelleen täysin täytäntöönpanokelpoinen.

Asiakysymys

- 37 Asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan tulkinnasta on muistutettava, että unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto ja tavoite myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (tuomio van Buggenhout ja van de Mierop, C-251/12, EU:C:2013:566, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Tältä osin on todettava, että tuomioistuimen toimivalta on määritettävä asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan ja 12 artiklan 3 kohdan mukaan ”asian vireillepanojankohtana”. Kyseisen asetuksen 16 artiklassa tarkennetaan, että asian katsotaan tulleen vireille tuomioistuimessa lähtökohtaisesti ”ajankohtana, jona haastehakemus – – jätetään tuomioistuimeen”.
- 39 Lisäksi oikeuspaikasta sopimiseksi asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan b alakohdassa edellytetään muun muassa, että muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta on asian vireillepanojankohtana kaikkien menettelyn asianosaisten nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksymä.
- 40 Tämän asetuksen 8 artiklan 1 kohdan ja 12 artiklan 3 kohdan sanamuodosta käy siis ilmi, että tuomioistuimen toimivalta vanhempainvastuuta koskeissa asioissa on tarkistettava ja määritettävä jokaisessa yksittäistapauksessa silloin, kun oikeudenkäynti pannaan vireille, mikä merkitsee sitä, ettei toimivalta säily vireillä olevan oikeudenkäynnin päättymisen jälkeen.

- 41 Asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklan 1 kohdan ja 12 artiklan 3 kohdan asiayhteyden osalta kyseisen asetuksen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa tarkennetaan, että toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on. Tämän perustelukappaleen mukaisesti asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että yleinen toimivalta vanhempainvastuuta koskevista asioista määritetään kyseisen asuinpaikan mukaan.
- 42 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 perustelukappaleen ja 8 artiklan 2 kohdan nojalla muu toimivalta kuin tämä yleinen toimivalta hyväksytään vain muun muassa asetuksen 9 artiklassa säädetyissä tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen vanhempainvastuunkantajien sovittua toisin asetuksen 12 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 43 Lisäksi asetuksen N:o 2201/2003 9 artiklan 1 kohdasta käy ilmi, että lapsen asuinpaikan muuttuessa sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa lapsen aiempi asuinpaikka oli, säilyvä toimivalta koskee ainoastaan kyseisten tuomioistuinten ennen muuttoa antaman ratkaisun muuttamista ja että tämä toimivalta päättyy joka tapauksessa kolmen kuukauden jälkeen.
- 44 Asetuksen N:o 2201/2003 tavoitteista on todettava, että sen johdanto-osan 12 perustelukappaleen mukaan asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevista asioista on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate ja että yhden tämän asetuksen 12 artiklan 3 kohdan b alakohdassa asetetun edellytyksen mukaan toimivallasta sopimisen tässä säännöksessä tarkoitettulla tavalla on oltava lapsen edun mukaista.
- 45 Tästä syystä toimivalta vanhempainvastuuta koskevista asioista on määritettävä ennen kaikkea lapsen edun perusteella.
- 46 Kuten äiti, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio ovat perustellusti todenneet, on niin, että vaikka nuoren lapsen vanhempainvastuunkantajien tiettyä oikeudenkäyntiä varten tekemän oikeuspaikkasopimuksen voidaan katsoa olevan tämän lapsen edun mukainen, lapsen edun perusteella ei voida hyväksyä sitä, että kaikissa tapauksissa tällainen oikeuspaikkasopimus pysyy voimassa sen oikeudenkäynnin päätyttyä, jota varten se on tehty, ja kyseisen henkilön koko lapsuuden ajan.
- 47 Näin ollen on katsottava, että kun tuomioistuimessa pannaan asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti vireille oikeudenkäynti, lapsen etua voidaan suojella vain tutkimalla jokaisessa yksittäistapauksessa, onko tällainen tavoiteltu oikeuspaikkasopimus lapsen edun mukainen.
- 48 Koska lisäksi mainitulla 12 artiklan 3 kohdalla on tarkoitus mahdollistaa se, että vanhempainvastuunkantajat voivat yhteisestä sopimuksesta ja tietyillä muilla edellytyksillä saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi vanhempainvastuuta koskevia asioita, joiden tutkimiseen sillä ei lähtökohtaisesti ole toimivaltaa, ei voida olettaa, että tällainen sopimus on kaikissa tapauksissa edelleen voimassa vireille pannun oikeudenkäynnin päättymisen jälkeen ja muissa asioissa, jotka voivat nousta myöhemmin esiin.
- 49 Näin ollen on todettava, että asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohtaan perustuva oikeuspaikkasopimus koskee vain sitä tiettyä oikeudenkäyntiä, joka on pantu vireille siinä tuomioistuimessa, jonka toimivallasta sovitaan, ja että tämä toimivalta lakkaa sen tuomioistuimen hyväksi, jolla on kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdan perusteella yleinen toimivalta, kun oikeuspaikkasopimuksen taustalla oleva oikeudenkäynti päättyy lopullisesti.
- 50 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että vanhempainvastuuta koskevia asioita koskeva toimivalta, joka kuuluu asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukaisen oikeuspaikkasopimuksen nojalla sellaiselle jäsenvaltion tuomioistuimelle, jonka käsiteltäväksi vanhempainvastuunkantajat ovat yhteisestä sopimuksesta saattaneet asian, lakkaa, kun tässä oikeudenkäynnissä annetaan lainvoimainen ratkaisu.

Toinen kysymys

- 51 Unionin tuomioistuimen ensimmäiseen kysymykseen antama vastaus huomioon ottaen ei ole tarpeen vastata toiseen kysymykseen, joka on esitetty sen tilanteen varalta, että asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukainen oikeuspaikkasopimus vanhempainvastuuta koskevissa asioissa jatkuisi kyseisen sopimuksen taustalla olevan oikeudenkäynnin lopullisen päättymisen jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

- 52 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Vanhempainvastuuta koskevia asioita koskeva toimivalta, joka kuuluu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan mukaisen oikeuspaikkasopimuksen nojalla sellaiselle jäsenvaltion tuomioistuimelle, jonka käsiteltäväksi vanhempainvastuunkantajat ovat yhteisestä sopimuksesta saattaneet asian, lakkaa, kun tässä oikeudenkäynnissä annetaan lainvoimainen ratkaisu.

Allekirjoitukset